04

אסונות של יום-יום: מתן בן כנען מציג תערוכה חדשה בגלריה רוטשילד אמנות

אמנות

צילומים: לנה גומון

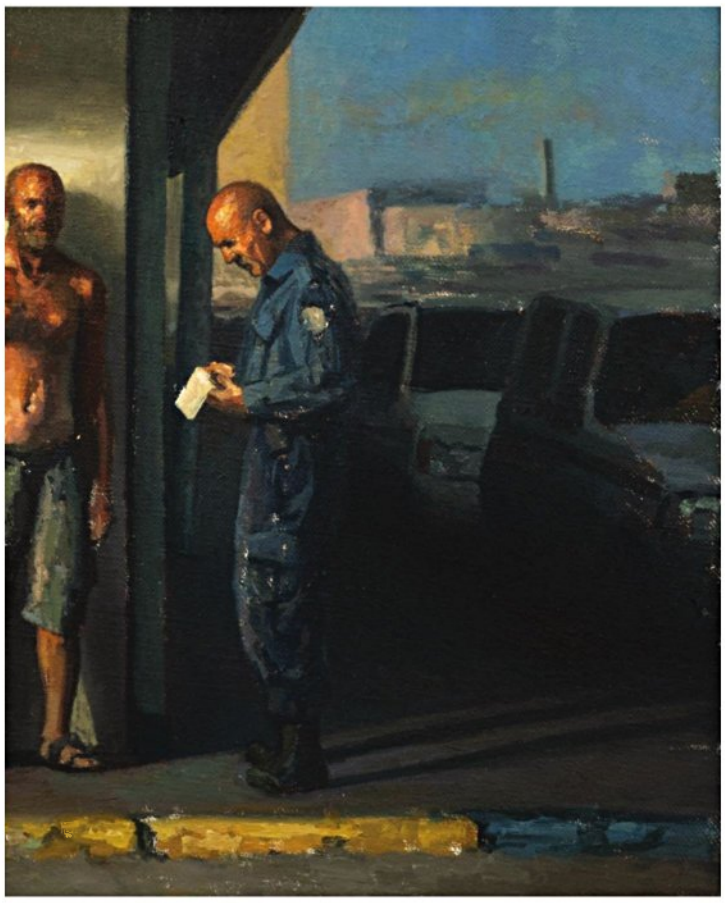

WHAT AM I GOING TO DO WITH YOU, 2026

SO LONG MARIANNE, 2026

אסונות קטנים

בתערוכה החדשה שלו, מתן בן כנען מתמקד ברגעים יום-יומיים שבהם משהו משתבש, ומוצא שם את החמלה

נריה בר

"משאית בטון שנתקעה מול פתיחת תערוכה בגלריה, זה הרבה יותר ממשאית בטון שנתקעה," אומר הצייר מתן בן כנען. "זה מפגש בין עולמות לא אפשריים בכלל."

הציור שהוא מדבר עליו נקרא 'יום מחורבן', והוא תלוי בתערוכת היחיד החדשה שלו בגלריה רוטשילד אמנות בתל אביב, 'שיקרתי שאמרתי שהכול כל כך נפלא'. המערבל עומד בשעת דמדומים ברחוב עירוני רטוב, והמרזב שלו מוּנמך אל המדרכה. למדרכה נשפך אור מחלון גלריה, שם מצטופפות דמויות בערב פתיחת תערוכה. בחוץ, בחושך, עומד גבר עם הגב אלינו, טלפון צמוד לאוזן. על האספלט, משולש אזהרה אדום.

"יש לי חבר שאומר שאני הצייר או האמן היחיד שמעניין אותו מערבל בטון," הוא אומר. בן כנען מבקש מאיתנו לקרוא את מה שמתרחש בציור: "זה קצת שרלוק הולמס כזה. אם זה ערב, סביר להניח שהוא תקוע שם כבר המון שעות, כי יציקות לא עושים בערב, עושים לפנות בוקר. ומה קרה לבטון? הוא אמור להתקשות. הוא כבר התחיל לפרוק את הבטון על המדרכה, והוא עומד שם, תקוע, בטלפון. זה הופך כבר להיות סיפור שלם, וזה דרך הניסיון להרגיש אותו, איזה חוסר אונים זה."

רוב העבודות בתערוכה הן מהשנה האחרונה. בציור שנתן לה את שמה, גבר עומר במטבח צר, שקיות ניילון בידיו, מביט במשהו שנשפך על הרצפה לרגליו. רון ברטוש, בטקסט שמלווה את התערוכה, קורא לזה "ציור-תקרית": רכב נתקע, דלק נשפך, אבטיח מתבקע על רצפת השוק, מישהו ממתין, מישהו כועס, מישהו נפרד. לא הרבה קורה. אבל משהו כבר יצא מאיזון.

בן כנען (נ. 1980) זכה ב-2015 במקום הראשון ב-BP Portrait Award של הגלריה הלאומית לדיוקנאות בלונדון, על 'אנאבל וגיא', ציור בהשראת סיפור בת יפתח, והיה לאמן הישראלי הראשון שזכה בפרס. ב-2017 זכה בפרס חיים שיף לאמנות פיגורטיבית-ריאליסטית. ב-2021 הציג מוזיאון ישראל את 'הבירוקרט', ציור ענק של שניים על ארבעה מטרים, לצד טקסט שכתב עליו דוד גרוסמן.

בן כנען מוכר כמי שמצייר סצנות גדולות ומבוימות בקפידה, רבות מהן בהשראת סיפורי התנ"ך. לעבודתו 'הבירוקרט' אסף קרוב למאה איש בשדה, צמצם אותם לשבעים וביים אותם עד הפרט האחרון. את הציורים החדשים הוא מצא בדרך, כשהוא מסיע את הילדים לבית הספר. הוא מקפיד להיות ער וקשוב, "להקשיב עם העיניים, וגם עם כל הגוף ממש. אבל פתאום באירוע השולי הזה קורה משהו שהוא הרבה יותר גדול מהאירוע עצמו."

את שם התערוכה הנוכחית לקח משורה בשיר של משינה 'אז למה לי פוליטיקה עכשיו'. "השורה הזאת כל כך טעונה, כי יש בה מין הכרה עצמית," הוא אומר. "הוא מבין שהוא חי באשליה, שהוא אמר שהכול בסדר, אבל הכול לא בסדר. וזה כולנו. אנחנו משקרים לעצמנו בהרבה דברים, כי נוח לנו להגיד שהכול טוב."

בציור אחר, 'מה איכפת לו לחציל?', עומד גבר בשוק, כפות ידיו פתוחות, והוא מביט למטה, לאבטיח שהחליק מידיו והתפוצץ על הרצפה. המוכר מביט בו. לידו אישה שמתעלמת מכל מה שקורה ומושיטה חציל לשקילה. מאחוריהם, הרחוב שטוף באור מסנוור. הדמויות חשוכות, והאדום של האבטיח שהתפוצץ מרמז על אסון. "הרגע הזה, שהתרסק לו האבטיח," אומר בן כנען. "לחציל לא אכפת. יש את ההומור הזה בכל זאת ב-DNA שלנו."

לעומת האור המסנוור בציורים קודמים של בן כנען, כמו 'אנאבל וגיא', רוב העבודות החדשות חשוכות, והאור מאיר חלק ממה שקורה, וכמו מאייר את הסצנה. הוא מגיע לרוב ממקור אחד: חלון גלריה, רווח בתריסים, רחוב שטוף שמש שנ-

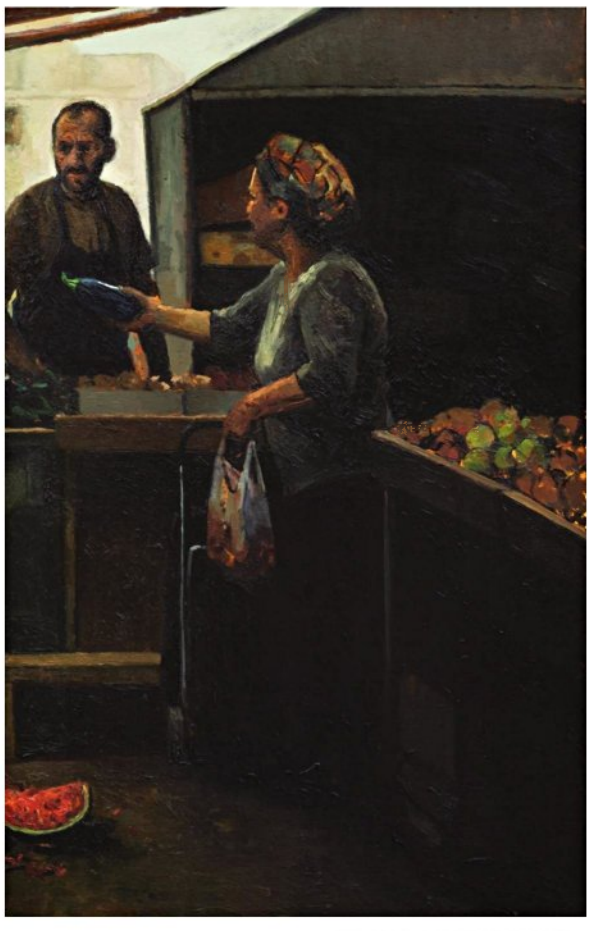

מה אכפת לו לחציל, 2026

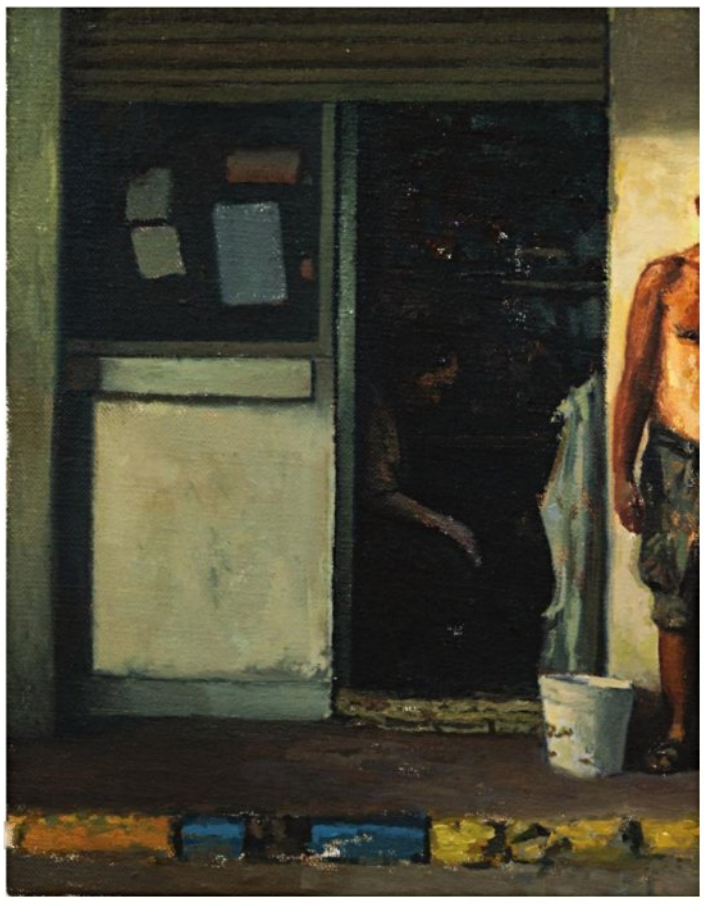

יום מחורבן 2024

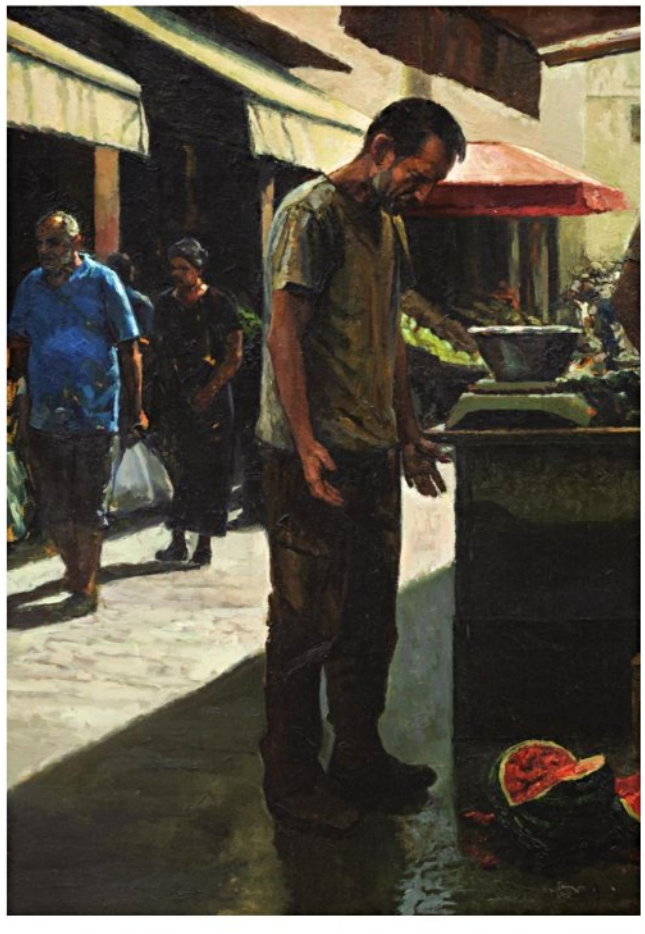

BUT YOU DON'T REALLY CARE FOR MUSIC, DO YA, 2026

גלה מעבר לסוכך. הדמות עומדת לעתים קרובות מחוץ למעגל האור. גם הפורמטים הצטמצמו. "לכאורה קל לעבוד על עבודות קטנות, אבל זה ממש לא," הוא אומר. "לדחוס עולם פתאום למשהו כזה קטן, שכל כתם קובע הבעה."

"זה סינמה לגמרי," הוא מסכים כשאני אומרת לו שהציורים שלו נראים לי כמו סרטים. "אבל אני לא בר מזל. אין לי את הסיקוונס של שעה וחצי, עשר דקות, חמש דקות, אפילו דקה של איזשהו מהלך. אני צריך לזקק רגע שמכיל מין עבר, הווה, עתיד." הוא חושב על אדוארד הופר: "אני לא צריך את כל אלפי הרעפים על הגג, אני צריך את הגג הארום במקום הזה. הקטע שלי זה לנקות, לנקות, לנקות, בשביל שהצופה לא ילך לאיבוד בתוך יער של אינפורמציה לא חשובה ופרטים לא חשובים."

הדמויות של בן כנען לא צוחקות ולא בוכות, וזו בחירה. "לא כולם עצובים," הוא אומר. "בתוך החושך הזה יש הרבה אור. אבל אני לא מייצר מישהו צוחק, כי זה שטוח, ואני גם לא רוצה מישהו בוכה, כי גם זה שטוח. הדמות הצוחקת הזאת, זה הפרופיל באינסטגרם הזוהר, ואתה יודע שזה לא חיים טובים. שיקרתי, בדיוק. איפה החיים קורים?"

הוא עונה לעצמו: "באמצע."

'שיקרתי שאמרתי שהכול כל כך נפלא', מתן בן כנען. גלריה רוטשילד אמנות, משה מאור 2, תל אביב. עד 10.10. https://rgfineart.com